

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

Xaydarova Ra'no Anvarovna

KATTA AUDITORIYALARDA TALABA O'QUV NATIJALARINI BAHOLASH:

NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY MEXANIZMLAR

Uslubiy qo'llanma

"Pages print" nashriyoti
Toshkent – 2025

UO'K: 378.091.26(072)

KBK: 74.5ya73

X 18

Xaydarova R.A.

Katta auditoriyalarda talaba o'quv natijalarini baholash: nazariy asoslar va amaliy mexanizmlar [Matn]: uslubiy qo'llanma / R.A.Xaydarova. – Toshkent: "Pages Print" nashriyoti, 2025. – 128 b.

Taqrizchilar:

D.B.Botirova – TDSHU «Pedagogika va psixologiya» kafedrası
katta o'qituvchisi, PhD

Z.O.Rashidova – O'zDJTU «Pedagogika va psixologiya» kafedrası
katta o'qituvchisi, PhD

Mazkur uslubiy qo'llanma katta auditoriyalarda talaba o'quv natijalarini adolatli, tezkor va shaffof baholashni yo'lga qo'yishga qaratilgan bo'lib, professor-o'qituvchilar, soha tadqiqotchilariga mo'ljallangan, shuningdek pedagogik amaliyot olib borayotgan bakalavriat va magistratura yo'nalishi talabalari uchun ham foydali manbadir. Qo'llanma katta auditoriyalarda talaba o'quv natijalarini adolatli, tezkor va shaffof baholashning nazariy asoslari hamda amaliy mexanizmlarini yoritadi.

O'quv-uslubiy ko'rsatma Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti rektorining 2025-yilning 29-avgustdagi 223-UM-sonli buyrug'iga asosan nashr etishga ruxsat berildi. (Ro'yxat raqami 223-05)

ISBN 978-9910-8435-9-4

© "Pages Print" nashriyoti, 2025

© Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, 2025

KIRISH

O'zbekiston oliy ta'lim tizimida sifatni oshirish va raqobatbardoshlikni ta'minlashga qaratilgan keng ko'lamli transformatsiya jarayonlari amalga oshirilmoqda. 2024/2025 o'quv yilidan boshlab uning asosiy tarmoqlarida kirish imtihonlari «avval test - so'ng tanlov» tamoyili asosida tashkil etiladi (masalan, abituriyentlar test natijalariga ko'ra oliygoh va yo'nalish tanlash imkoniyatiga ega bo'ladi). Shuningdek, davlat granti asosida qabul parametrlari ikkinchi saralash tizimi bilan ham mustaxkamlanmoqda, bu esa ta'lim tizimiga zamonaviy va shaffof tizimni joriy etadi.

Ikkinchi tomondan, ta'lim muassasalarining akademik mustaqilligini va sifat kafolatlash mexanizmlarini kuchaytirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Masalan, xalqaro standartlarga muvofiqlikni ta'minlash uchun oliygozlarni XEMIS – «Oliy ta'lim jarayonlarini boshqarish axborot tizimi» orqali raqamlashtirish va o'zaro integratsiyaga o'tkazish ishlari muvaffaqiyatli olib borilmoqda. Shu bilan birga ta'lim dasturlarini xalqaro akkreditatsiyadan o'tkazish, talaba va professor-o'qituvchilar faoliyatini analitik ma'lumotlar asosida baholash tizimlarini joriy etish yo'lida chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

So'nggi yillarda oliy ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan liberallashuv siyosati natijasida mamlakatdagi OTMLar soni keskin ortib bormoqda. Jumladan, so'nggi 6-7 yil ichida 200 dan ortiq yangi oliy ta'lim muassasalari tashkil etildi, shu jumladan xalqaro hamkorlik asosida faoliyat yuritayotgan qo'shma universitetlar va filiallar ham jumladan. Bu holat mamlakatda sog'lom raqobat muhitini shakllantirish, ta'lim sifatini oshirish va talabalar uchun yangi imkoniyatlar yaratishga xizmat qilmoqda. Raqobat muhiti esa o'z navbatida ta'lim dasturlarini modernizatsiya qilish, professor-o'qituvchilar salohiyatini oshirish, akademik va moliyaviy shaffoflikni ta'minlash, ta'limda innovatsion yondashuvlarni joriy etish kabi ijobiy jarayonlarni rag'batlantirmoqda. OTMLar soni ortishi nafaqat abituriyentlar uchun tanlov imkoniyatlarini kengaytirayapti, balki har bir ta'lim muassasasini o'ziga xos yo'nalish va

mutaxassislikka ixtisoslashtirishga imkon yaratmoqda. Bunday sharoitda universitetlar o'rtasidagi raqobat sifati bilimli, mustaqil fikrlovchi va mehnat bozori talablariga javob bera oladigan kadrlar tayyorlashda muhim omilga aylanmoqda.

Ta'lim mazmunini yangilash, zamonaviy metodik yondashuvlarni joriy etish va darsliklarni xalqaro talablarga mos holda qayta ishlash ishlari jadallashmoqda. 2023-2025 yillar davomida bir qator bakalavr va magistrlik yo'nalishlari bo'yicha yangi avlod darsliklari, elektron o'quv qo'llanmalar va multimedaviy resurslar yaratilmoqda. Ushbu darsliklar tahliliy va interaktiv yondashuv asosida tayyorlanayotgan bo'lib, ularda milliy qadriyatlar bilan bir qatorda xalqaro bilim standartlari ham hisobga olinmoqda. Bunda, o'quv-metodik markazlar, fan komissiyalari va xorijiy ekspertlar hamkorligida ta'limning raqamlashtirilgan kontenti, ya'ni elektron darsliklar, videodarslar va virtual laboratoriyalar ham bosqichma-bosqich joriy etilmoqda. Bu jarayon ta'limning mazmun va shakl jihatdan sifatini oshirishga, talabalarning mustaqil ta'lim olish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, oliy ta'lim tizimida talabalarning mustaqil ta'lim olish faoliyatini kuchaytirishga ham katta e'tibor qaratilmoqda. Ya'ni, an'anaviy auditoriya darslariga qaraganda, talabaning shaxsiy izlanishi, axborot manbalari bilan mustaqil ishlashi, kompetensiyalarni mustaqil ravishda shakllantirishi ta'lim jarayonining markaziga aylanmoqda. Bunda har bir fan bo'yicha o'quv yuklamasining kamida 40% qismi mustaqil ta'lim soatiga ajratilayotgani, elektron platformalar, masofaviy resurslar va videodarslar orqali o'qish imkoniyatlari yaratilayotgani diqqatga sazovor. Islohatlar ta'limning shaxsga yo'naltirilganligini ta'minlab, talabalarning tanqidiy va tahliliy fikrlash qobiliyati, axborot bilan mustaqil ishlash, va uzluksiz ta'lim ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Oliy ta'limda amalga oshirilayotgan yana bir muhim yo'nalish - bu interaktiv ta'lim texnologiyalarining keng joriy etilishidir. Zamonaviy ta'lim tizimida talabaning passiv tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi, mushohadachi va mustaqil fikrlovchi shaxs sifatida shakllanishi asosiy maqsad etib belgilanmoqda. Shu bois, an'anaviy leksiya va seminarlarga zamonaviy pedagogik usullar integratsiya qilinmoqda. Jumladan, «klaster», «akvarium», «keys-stadi, «debat», «rolli o'yinlar», «aqliy hujum», «conseptul jadval»,

MUNDARIJA

Kirish	3
Ta'lim sifati hamda uni baholash mezonlarining nazariy asoslari	8
An 'anaviy nazorat turlari, usullari va shakllari.....	14
An'anaviy baholashni katta «potok» sharoitiga moslashtirish.....	16
Pedagogik nazoratning zamonaviy usul va shakllari	21
Rubrika – mezonlar va ularning darajalari asosida baholash	24
Testlar va test topshiriqlarining asosiy tushunchalari hamda turlari	28
Test tuzish uchun onlayn va oflayn platformalar imkoniyatlari.....	33
Raqamli texnologiyalar yordamida o'quv yutuqlarini baholashning amaliy mexanizmlari.....	36
Talabalarni kichik guruhlariga ajratish va baholash jarayonini rejalashtirish.....	42
Ta'limiy yutuqlar portfoliosi – zamonaviy baholash vositasi sifatida	46
Portfolio asosida talabalarning ta'lim yutuqlarini aniqlash va baholash.....	51
Keys-stadi texnologiyasi – tahlilga asoslangan ta'lim va baholash usuli.....	55
Keys-stadi o'quv jarayonida qo'llashning uslubiy asoslari, baholash mezonlari va tashkiliy-metodik mexanizmlari	60
Loyiha texnologiyasi asosida baholash –zamonaviy yondashuv	67
Loyiha ta'limida baholashning amaliy mexanizmlari va mezonlari	73

Katta auditoriyalarda talaba o'quv natijalarini baholash:

nazariy asoslar va amaliy mexanizmlar

Grafik organayzerlar va interfaol metodlar – bilimni vizual baholash va fikrlashni rivojlantirish vositalari	84
Grafik organayzerlar asosida darsni tashkil etish va mezonli baholash.....	90
Katta guruhlarda interfaol metodlar asosida baholash bo'yicha metodik tavsiyalar	115
Adabiyotlar ro'yhati	134
Glossariy	135

Xaydarova Ra'no Anvarovna

KATTA AUDITORIYALARDA TALABA O'QUV NATIJALARINI BAHOLASH:

NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY MEXANIZMLAR

Uslubiy qo'llanma

"Pages print" nashriyoti
Toshkent – 2025

Nashr uchun mas'ul: **B. Mavlonov**
Muharrir: **E. Sultonov**
Badiiy muharrir: **F. Sobirov**
Dizayner-sahifalovchi: **L. Abdullayev**

Nashriyot ro'yxat raqami № 263082. 25.04.2024-y.
Bosishga ruxsat etildi: 24.12.2025.
"Segoe UI" garniturası. Qog'oz bichimi: 70x100 1/16
Nashriyot bosma tabog'i 9,1. Adadi 100 nusxa.
Toshkent shahri, Olmazor tumani,
Chimboy ko'chasi, 8-uy.

«Pages Print» MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
Toshkent, Olmazor tuman, Chimboy ko'chasi, 8-uy.